

Київський університет імені Бориса Грінченка
Історико-філософський факультет
Кафедра історії України

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Проректор з науково-методичної та
навчальної роботи
О.Б. Жильцов
« 30 » 09 2020 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
МІСТО ЯК ЦЕНТР ЦИВІЛІЗАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ

Спеціальності: **032 Історія та археологія**
освітнього рівня: **першого (бакалаврського)**
освітньої програми: **Історія та археологія**

Київ 2020

Розробники:

Салата Оксана Олексіївна, професор кафедри історії України Київського університету імені Бориса Грінченка, доктор історичних наук, професор

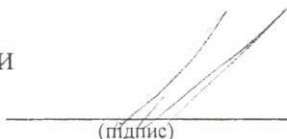
Викладачі:

Салата Оксана Олексіївна, професор кафедри історії України Київського університету імені Бориса Грінченка, доктор історичних наук, професор

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри історії України історико-філософського факультету

Протокол від 29 серпня 2019 року №1.

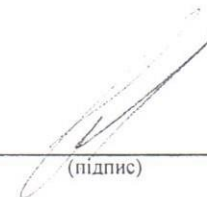
Завідувач кафедри історії України

 (підпис) (О.О. Салата)

Робочу програму погоджено з гарантом освітньої програми

_____ (назва освітньої програми)
_____. 2019 р.

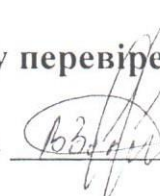
Керівник освітньої програми

 (ініціали, прізвище)
(підпис)

Робочу програму перевірено

30. 08. 2019 р.

Заступник декана

 (В. М. Завадський)
(підпис)

Пролонговано:

на 2020/2021 н.р.

 (підпис) (Салата О.О.), «27» 09 2020 р., протокол № 1
(ПІБ)

на 20__/20__ н.р.

_____ (підпис) _____ (ПІБ), «__» 20__ р., протокол № __

на 20__/20__ н.р.

_____ (підпис) _____ (ПІБ), «__» 20__ р., протокол № __

на 20__/20__ н.р.

_____ (підпис) _____ (ПІБ), «__» 20__ р., протокол № __

© Салата О.О.. 2019 р.

©Київський університет імені Бориса Грінченка, 2019 р.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання
	денна
Вид дисципліни	обов'язкова
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська
Загальний обсяг кредитів / годин	8 / 240
Курс	2, 3, 4
Семестр	3, 4, 5, 6, 7
Кількість змістових модулів з розподілом:	8
Обсяг кредитів	8
Обсяг годин, в тому числі:	240
Аудиторні	84
Модульний контроль	12
Семестровий контроль	60
Самостійна робота	84
Форма семестрового контролю	іспит

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета: розвиток професійної компетентності і пізнавальних здібностей студентів в галузі міської історії, історичної урбаністики, регіональної історії, вивчення методів і технічних прийомів для здійснення зовнішньої і внутрішньої критики історичних джерел; формування професійних основ історика, який володіє сучасними методами джерелознавчого аналізу; комплексне представлення історії міст у контексті загального історичного процесу. Основна увага буде приділена еволюції органів міського врядування, соціально-економічному розвитку міст у контексті історії України та європейської історії.

Завдання:

- ознайомитися з історії міст та містечок;
- визначити роль міст у розвитку цивілізацій;
- оволодіти прийомами та методами пошуку історичної літератури;
- ознайомитися із системою бібліографічних покажчиків і правилами роботи з ними;
- навчити кваліфіковано оформляти бібліографічний апарат історичного дослідження;

- показати нові підходи у вивченні історичної урбаністики;
- сформувати комплекс знань із дисципліни міської історії, історичної урбаністики, професійне, критичне ставлення до історичного джерела та зацікавленість кожного студента в поглибленні знань із історичної урбаністики.

Загальні компетентності навчальної дисципліни:

ЗК 1. Здатність до цілеспрямованого накопичування знання, самостійного пошуку та опрацювання інформації;

ЗК 2. Вміння організовувати творчі колективи з метою розв'язання комплексних міжпредметних проблем;

ЗК 3. Здатність застосовувати набуті знання та навички у практичних ситуаціях, виявляючи ініціативу та підприємливість;

ЗК 4. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації;

ЗК 5. Здатність взаємодіяти з представниками інших професійних груп гуманітарної сфери.

ЗК 6. Здатність до творчого мислення, яке полягає у схильності до нестандартного вирішення задач, самостійності міркувань та умовиводів.

Фахові компетентності навчальної дисципліни:

ФК 1. Здатність виявляти та опрацьовувати історичні джерела різних видів, аналізувати наукові тексти та узагальнювати цю інформацію;

ФК 2. Здатність здійснювати історичні дослідження з визначеної тематики, в тому числі використовуючи методологічний інструментарій інших гуманітарних наук, застосовуючи інформаційно-комунікативні технології та інформаційні бази даних;

ФК 3. Вміння створювати тексти однією з іноземних мов з використанням термінів, які прийняті в фаховому середовищі;

ФК 4. Здатність брати участь у дискусії з певної наукової проблеми, у різних формах наукової комунікації;

ФК 8. Здатність відрізняти специфіку у підходах до вирішення проблем в галузі історії та археології представників різних наукових напрямів та шкіл, критично осмислювати новітні досягнення історичної науки;

СК: Здатність використовувати релевантні методи опрацювання історичних та археологічних джерел, зокрема інструментарій спеціальних історичних дисциплін, а також сучасні інформаційні технології для обробки історичних даних.

3. ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

- ПРН 1.** Глибокі знання в межах спеціалізації з позначенням новацій останнього часу.
- ПРН 2.** Знання специфіки розвитку історичного пізнання в конкретні історіографічні періоди, в тому числі й на сучасному етапі.
- ПРН 3.** Знання професійних норм в галузі історії та археології.
- ПРН 4.** Знання основних етапів наукового пошуку в галузі історії та археології та завдання кожного з них.
- ПРН 5.** Розуміння основних теоретичних та методологічних проблем сучасної історичної науки.
- ПРН 9.** Розуміння і здатність інтерпретувати основні завдання історичної та археологічної науки.
- ПРН 10.** Здатність пояснювати взаємозв'язки між процесами у минулому та на сучасному етапі, оцінювати альтернативні варіанти інтерпретації основних тенденцій та особливостей історичного розвитку людства у певні історичні періоди.
- ПРН 11.** Здатність аналізувати взаємозв'язки між позицією професійного історика та пануючими у суспільстві поглядами на минуле.
- ПРН 13:** Розуміти загальні специфічні риси історичного розвитку різних регіонів України, Європи та світу, фактори, що зумовлюють різноманіття культур та національних спільнот, ефективно співпрацювати з носіями різних історичних та культурних цінностей.
- ПРН 14.** Здатність брати участь у здійсненні реальних дослідницьких проектів.
- ПРН 15.** Здатність аналізувати явища та процеси світової історії з урахуванням сучасних теорій суспільного розвитку.
- ПРН 16.** Здатність визначати інформаційний потенціал конкретних історичних джерел при вирішенні певної наукової проблеми.
- ПРН 18.** Здатність здійснювати експертизу пам'яток матеріальної та духовної культури, в тому числі з метою їх подальшого використання в сфері туризму та рекреації.
- ПРН 19.** Здатність обґрунтувати мету та завдання власного дослідження з урахуванням актуальних проблем сьогодення.
- ПРН 20.** Здатність узагальнювати результати власного дослідження.

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тематичний план для денної форми навчання

Назва змістових модулів, тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт					Самостійна
		Аудиторна:					
		Лекції	Семінари	Практичні	Лабораторні	Індивідуал.	
2 курс (3 семестр)							
Змістовий модуль 1							
Тема 1. Феномен міста та його роль у розвитку цивілізацій	15	4	4				7
Тема 2. Структура міського середовища	13	2	2	2			7
<i>Модульний контроль</i>	2						
Всього за семестр	30	6	6	2			14
2 курс (4 семестр)							
Змістовий модуль 2							
Тема 3. Роль міст в античному світі	14	2	4				8
Тема 4. Античні міста Північного Причорномор'я	13	2	4	2			5
<i>Модульний контроль</i>	2						
Разом	29	4	8	2			13
Змістовий модуль 3							
Тема 5. Міста середньовічної Європи	15	4	4				7
Тема 6. Італійські міста-держави та їх вплив у тогочасному світі. Морські міста-республіки.	14	2	2	2			8
<i>Модульний контроль</i>	2						
Разом	31	6	6	2			15
Всього за семестр	60	10	14	4			28
3 курс (5 семестр)							
Змістовий модуль 4							
Тема 7. Українські міста періоду раннього середньовіччя	15	4	4				7
Тема 8. Київ, Львів та Чернігів у XIII-XVIII ст.	14	2	2	2			8
<i>Модульний контроль</i>	2						
Разом	31	6	6	2			15
Змістовий модуль 5							
Тема 9. Європейські міста як центри капіталістичного розвитку	13	4	4				5
Тема 10. Міста України у добу	14	4	2				8

капіталізації							
Модульний контроль	2						
Разом	29	8	6				13
Всього за семестр	60	14	12	2			28
3 курс (6 семестр)							
Змістовий модуль 6							
Тема 11. Тема міста у філософській і соціальній думці XIX ст.	7	2	2				3
Тема 12. Цивілізаційні моделі міського розвитку	10	2	2	2			4
Модульний контроль	2						
Разом	19	4	4	2			7
Змістовий модуль 7							
Тема 13. Місто як соціокультурний феномен. Стратегії розвитку міст	11	2	2				7
Модульний контроль	-						
Разом	11	2	2				14
Семестровий контроль	30						
Всього за семестр	60	6	6				14
4 курс (7 семестр)							
Змістовий модуль 8							
Індивідуально - науковий проект: «Архітектурні стилі та їх особливості. Розвиток їх в Україні»	30						
Всього за семестр	30						
Усього	240	36	38	10			84

5. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ I

Лекція 1. (4 год.)

Феномен міста та його роль у розвитку цивілізацій.

- 1) Давні міста та їхня організаційна структура.
- 2) Формування нових концепцій міст.
- 3) Зміна цивілізаційного статусу міста.

Література: Августин Блаженний. О граде Божиим. Мн.: Харвест, М.: АСТ, 2000 – 1296; Набилкина Л.Н. Город как цивилизационная модель // 5 Международная научно-практическая конференция «Шуйская сессия студентов, практикантов, молодых ученых. Москва – Шуя, 2012. Набилкина Л.Н. Современные подходы к

изучению города как культурологического феномена // Science, Technology and Higher Education. Westwood, Canada, 2013. – С. 682-686; с.

Ключові слова: місто, містечко, концепція міського простору, статус міста.

Лекція 2. (2 год.)

Структура міського середовища

- 1) Місто характеризується як складний багатоплановий системний організм.
- 2) Поняття та структура міського ландшафту.
- 3) Багатофункціональне середовище міста.

Література: Ахиезер, А.С. Город фокус урбанизационного процесса Текст./ А.С. Ахиезер//Город как социокультурное явление исторического процесса. - М.: Наука, 1995. - С. 21-29. Денисик Г.И. Антропогенные ландшафты Правобережной Украины. - Винница: Арбат, 1998. - 292 с. 2. Круглов И.С., Миллер Г.П. Некоторые аспекты геосистемного изучения урбанизированных территорий // Изв. Русского геогр. общ-ва. - Спб.: Наука, 1993. - Т. 125. - Вып.4. - С. 29-35. 3. Мильков Ф.Н. Человек и ландшафты. - М.: Мысль, 1973. - 222 с. 4. Яцентюк Ю.В., Сумм М.В. Современная структура ландшафтов города Винницы // Научные записки Винницкого государственного педагогического университета имени Г. Коцюбинского. Серия: География. - Винница: ГПАНІС, 2001. - Вып. 1. - С. 73-81.

Ключові слова: структура міста, ландшафт, урбанізаційний процес.

Семінар 1. (4 год.)

Міста Єгипту та Месопотамії як центри цивілізаційного розвитку регіону

Питання до обговорення:

1. Роль Вавилону у розвитку Месопотамії.
2. Значення єгипетських міст в об'єднанні держави.

Література: Голованов С. О. Всесвітня історія: навч. посіб. для студентів ВНЗ іст. спец. : у 5 т. / Сергій Олександрович Голованов ; Київ. ун-т ім. Бориса Грінченка. – Київ: Київ. ун-т ім. Бориса Грінченка, 2017. – Т. 1: Історія стародавнього світу. – 2017. – 471 с.; Біблія або Книга Святого Письма Старого й Нового Заповіту / Переклад Івана Огієнка. – К.: Укр. Бібл. Тов-во, 2002. – 1375 с.; Гроссман Ю. М., Лісовий І. А. Історія стародавнього світу: Практикум. – Львів: Видавництво при Львівському університеті видавничого об'єднання «Вища школа», 1985. – 224 с.; Дудка Р.А. практикум з історії Стародавнього Сходу. – Ніжин: Ніжинський державний університет ім. М.Гоголя, 2005. – 247 с.; Поэзия и проза Древнего Востока. – М.: Художественная литература,

1973. – 735 с.; История Древнего Востока: Материалы по историографии. Учеб. Пособие. М. : Изд-во МГУ, 1991. – 200 с. 9. Крижанівський О.П. Історія Стародавнього Сходу: Підручник. – К.: Либідь, 2000. – 592 с. 10.

Семінар 2. (2 год.)

Середовище середньовічного міста

Питання до обговорення:

1. Обличчя міста.
2. Населення міста.
3. Культура та побут середньовічних міст.

Література: Гиро П. Частная и общественная жизнь греков. – Спб., 1995.; Гиро П. Частная и общественная жизнь римлян. – Спб., 1995: Древние цивилизации / под общ. ред. Бонгард-Левина Г. М. – М., 1989.; Зайцев А. И. Культурный переворот в Древней Греции VIII – V вв. до н.э. – Л., 1985.; История Древней Греции / Под ред. В.И.Кузищина - М: Высшая школа, 2001. 6. История Древнего Рима / Под ред. В.И.Кузищина. -М: Высшая школа, 2001.; Немировский А.И. История Древнего мира: Античность. – М., 2000.; Боннар А.Греческая цивилизация. От Илиады до Парфенона http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/History/Bonn1/index.php;

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ II

Лекція 3. (2 год.)

Роль міст в античному світі

- 1) Особливості полісної системи античних міст.
- 2) Античне місто як політичний та економічний центр.
- 3) Культурний феномен античних міст.

Література: Город в Античности и Средневековье: общеевропейский контекст. Доклады международной научной конференции / Отв. ред. В.В. Дементьева. Ч. 1-2. Ярославль: ЯрГУ, 2010. Ч. 1. — 151 с. Ч. 2. — 130 с. Блаватский В.Д. Античный город. Режим доступа: http://www.sno.pro1.ru/lib/antichniy_gorod/2.htm; Античные города-государства в период с VI по II в. до н. э. Режим доступа: <https://history.wikireading.ru/358480>.

Ключові слова: *поліс, соціокультурний розвиток, міський простір.*

Лекція 4. (2 год.)

Античні міста Північного Причорномор'я

- 1) Грецька колонізація Північного Причорномор'я VIII-VI ст. до н.е.
- 2) Державно-політичний устрій.
- 3) Міста Північного Причорномор'я.

Література: Ольговський С.Я. Давньогрецькі міста-колонії Північного Причорномор'я: навчальний посібник. – К.: КНУКіМ, 2007. – 149 с. Алексеев А.Ю., Мурзин В.Ю., Ролле Р. Чертомлык: Скифский курган IV в. до н.э. К., 1991. 410 с. Образование и досуг в античных государствах Северного Причерноморья. – К.: Институт истории Украины НАНУ, 2014. – 250 с. Виноградов А.Ю. Херсонес–Херсон. Две истории одного города // ВДИ. 2013. №. 1.

Ключові слова: місто-держава, колонізація, патриціат, громадяни.

Семінар 3. (4 год.)

Середовище середньовічного міста

Питання до обговорення:

1. Обличчя міста.
2. Населення міста.
3. Культура та побут середньовічних міст.

Література: Балух В., Коцур В. Історія середніх віків: У 2-х т. – Т. 1. Раннє Середньовіччя: курс лекцій. – Чернівці: ТОВ “Видавництво “Наші книги”, 2009. – 496 с.; Балух В., Коцур В. Історія середніх віків: У 2-х т. – Т. 2. Високе і пізнє Середньовіччя: курс лекцій. – Чернівці: ТОВ “Видавництво “Наші книги”, 2010. – 616 с.; Балух В. Візантиністка: курс лекцій. – Чернівці: Книги, 2006. – 606 с.; Василевський В. Лекции по истории Средних веков. – Спб.: Алтея, 2008. – 646 с.; Иванов К. Многоликое средневековье. – М.: Алетейя, 2001. – 432 с.; Крижановська О., Крижановський О. Історія середніх віків: Вступ до історії західноєвропейського Середньовіччя. Курс лекцій. – К.: Либідь, 2006. – 368 с.

Семінар 4. (4 год.)

Міста-колонії Північного Причорномор'я

Питання до обговорення:

1. Античні міста-колонії у Північному Причорномор'ї та їхня роль у тогочасному світі.
2. Культура та побут населення міст-колоній.

Література: Голованов С. О. Всесвітня історія: навч. посіб. для студентів ВНЗ іст. спец. : у 5 т. / Сергій Олександрович Голованов ; Київ. ун-т ім. Бориса Грінченка. – Київ: Київ. ун-т ім. Бориса Грінченка, 2017. – Т. 1: Історія стародавнього світу. – 2017. – 471 с.; Ольговський С.Я. Давньогрецькі міста-колонії Північного Причорномор'я: навчальний посібник. – К.: КНУКіМ, 2007. – 149 с. Алексеев А.Ю., Мурзин В.Ю., Ролле Р. Чертомлык: Скифский курган IV в. до н.э. К., 1991. 410 с. Образование и досуг в античных государствах Северного Причерноморья. – К.: Институт истории Украины НАНУ, 2014. – 250 с. Виноградов А.Ю. Херсонес–Херсон. Две истории одного города // ВДИ. 2013. №. 1.

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ III

Лекція 5. (4 год.)

Міста середньовічної Європи

- 1) Виникнення міста і його статус.
- 2) Міста Середньовічної Європи X—XV ст. – економічні та політичні центри.
- 3) Професійні об'єднання середньовічних майстрів.

Література: Город в средневековой цивилизации Западной Европы. Т. 1. Феномен средневекового урбанизма. – М.: Наука, 1999. – 390 с.; Умберто Эко. Історія Європейської цивілізації. Середньовековье. Собори. Лицарі. Міста. 2018. 672 с.; Дмитриева О. В. Возникновение и развитие городов в Средневековой Европе. Режим доступа: <https://history.wikireading.ru/348047>.

Ключові слова: *статус міста, цехи, регіональний центр, собор.*

Лекція 6. (2 год.)

Італійські міста-держави.

- 1) Італійські держави в XI-XV століттях.
- 2) Італійські держави в XIV-XV століттях.
- 3) Папська область.

Література: Контарини Гаспаро. О магистратах и устройстве Венецианской республики / Пер. с лат. М. Юсима. Санкт-Петербург, 2013. 222 с.; Гуревич А. Я. Средневековье как тип культуры. Антропология культуры. Вып. 1. - М.: ОГИ, 2002, с.39-55.4 Мишель Пастуро. Символическая история европейского Средневековья / Пер. с фр. Е. Решетниковой. СПб.: Александрия, 2012. – 448.; Цивилизация средневекового Запада: Пер. с фр./ Общ. ред. Ю.Л. Бессмертного; Послесл. А. Я. Гуревича.- М.: Издательская группа Прогресс, Прогресс-Академия, 1992.- С. 124-184. Евгений Тарле. История Италии в Средние века. – 2016. – 208 с.

Ключові слова: олігархія, дож, чомпі, генуезець, міто-держава, місто-республіка.

Семинар 5. (4 год.)

Архітектурний образ середньовічних міст

Питання до обговорення:

1. Церковні архітектурні ансамблі.
2. Світська архітектура.

Література: Конопльова О. В. Мистецтво, архітектура та містобудування Західної Європи доби Відродження : навчальний посібник / О. В. Конопльова; Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. — Х. : ХНАМГ, 2013. — 162 с.; Клименюк Т.М., Ремешило-Рибчинська О.І., Петришин Г.П., Дида І.А., Щербаков І.Л. Історія архітектури та містобудування: Конспект лекцій для підготовки до державного іспиту на здобуття кваліфікаційного рівня бакалавра архітектури для студентів усіх спеціальностей базового напрямку 6.1201 «Архітектура». – Львів: Вид-во Нац. ун-ту «Львівська політехніка», 2005. – 108 с.; Клименюк Т., Мацкевий Л., Ковальчук Х. Історія архітектури і містобудування. Зошит 1. Зародження будівельного мистецтва у добу первісного суспільства. – Львів: Вид-во Нац. ун-ту «Львівська політехніка», 2001. – 26 с.; Город в средневековой цивилизации Западной Европы. Т. 1. Феномен средневекового урбанизма. – М.: Наука, 1999. – 390 с.; Умберто Эко. Історія Європейської цивілізації. Середньовековье. Собори. Лицарі. Міста. 2018. 672 с.; Дмитриева О. В. Возникновение и развитие городов в Средневековой Европе. Режим доступа: <https://history.wikireading.ru/348047>.

Семинар 6. (2 год.)

Архітектурні образи італійських міст-республік

Питання до обговорення:

1. Архітектура раннього ренесансу.
2. Архітектурні ансамблі XVI-XVII ст.

Література: История искусства: Ренессанс. – М.: АСТ, 2003. – 503 с.; Арган Д. К. История итальянского искусства: античность. Средние века. Раннее Возрождение. Высокое Возрождение. Барокко. Искусство XVIII в. Искусство XIX – начала XX в. / Д. К. Арган; пер. с ит. Г. П. Смирнов. – М.: ОАО Издательство "Радуга", 2000. – 532 с.; Багацький В. В. Культурологія: історія і теорія світової культури XX століття: навч. посіб. / В. В. Багацький, Л. І. Кормич. – К.: Кондор, 2007. – 304 с.; Искусство Италии: Живопись. Скульптура. Архитектура X–XX веков / авт. текста М. Рейке, Г. Фосси, М. Буссалли. – М.: Белгород, 2001. – 430 с.; Кох В. Енциклопедія архітектурних стилів. Класична праця по європейському зодчеству від античності до сучасності / В. Кох. –

М.: ЗАТ «БММ», 2011. – 528 с.; Нессельштраус Ц. Г. Искусство раннего Средневековья / Ц. Г. Нессельштраус. – СПб.: Азбука, 2000. – 382 с.; Степанов А. В. Искусство эпохи Возрождения. Италия. XIV–XV века / А. В. Степанов. – СПб.: Азбука-Классика, 2005. – 500 с.

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ IV

Лекція 7. (4 год.)

Українські міста періоду раннього середньовіччя

- 1) Роль Києва у формуванні української державності.
- 2) Чернігів як політичний та релігійний центр.
- 3) Переяслав у геополітичному житті Київської Русі.

Література: Фігурний Ю. Київ – головний державотворчий центр України, осердя формування і становлення національного війська (від княжих часів до сьогодення) // Українознавство. – К., 2003. – №2 – 3. – С. 261 – 270.; *Котляр М.Ф. Утворення Давньоруської держави* // Утворення Давньоруської держави. - 1993. - 11. - С. 1-44.; *Котляр М.Ф. З історії міського самоврядування на Русі* // Український історичний журнал : Наук. журн. / НАН України, Ін-т історії України, Ін-т політ. і етносоц. досліджень. - К., 2016. - №1. - С. 4-20.; *Котляр М.Ф. Галицько-Волинське князівство : справочное издание* // Україна в міжнародних відносинах : Енциклопедичний словник-довідник / Відп. ред. М.М. Варварцев. - К.: Ін-т історії України НАН України, 2009. - Вип. 1: Предметно-тематична частина: А - Г. - С. 159-161.

Ключові слова: столиця, геополітика, суспільно-політичний, релігійний центр.

Лекція 8. (2 год.)

Київ, Львів та Чернігів Київ у XIII-XVII ст.

- 1) Київ як один із політичних центрів Великого князівства Литовського та Речі Посполитої
- 2) Львів – місто європейських традицій.
- 3) Чернігів у XIII-XVIII ст.

Література: *Івакін Гліб. Історичний розвиток Києва XIII – середини XVI ст. (історико-топографічні нариси).* Київ, 1996. 272 с.; *Історія міста Києва з найдавніших часів до 1861 року. Наук.-допом. біблі-огр. покажчик у виданнях XVII ст. – 2000 р.: Т. I. Кн. 1. / Укладач Н. Дехтярьова. Київ: Інститут історії України, 2007. 412 с.; Білоус Наталія. Київ наприкінці XV – у першій половині XVII століття. Міська влада і*

самоврядування. Київ: Видавничий дім “Києво-Могилянська академія”, 2008. 360 с.; *Долинська Мар’яна*. Львів. Простір на тлі мешканців. Львів: Видавництво Українського католицького університету, 2015. 168 с.; *Заяць Орест*. Громадяни Львова XIV-XVIII ст.: правовий статус, склад, походження. Київ-Львів, 2012. 612 с.; Леп’явко С. Чернігів у середині XIII – середині XVII ст.// Сіверянський літопис. – 2007. – № 1. – С. 40-54; Галушко О. Магдебурзьке право в Чернігові// Сіверянський літопис. – 1995. – № 6 – С. 98-99. Пиріг П. Чернігів у середині – другій половині XVII століття// Сіверянський літопис. – 2014. – № 4. – С.23-47.

Ключові слова: *магдебурзьке право, міщани, самоврядування, правовий статус міста.*

Семінар 7. (4 год.)

Архітектурний образ Києва у добу середньовіччя

Питання до обговорення:

1. Церковні архітектурні ансамблі.
2. Світська архітектура.

Література: Зінько О. В. Нариси української культури : навч. посіб. / О. В. Зінько, Ю. А. Зінько. – Вінниця, ТОВ «Нілан-ЛТД», 2012.; Історія української архітектури / [ред. В. І. Тимофієнко]. – К. : Техніка, 2003.; Івакін Г.Ю. Історичний розвиток Києва XIII – середини XVI ст.- К., 1997.- 271 с.; Історія Української архітектури / Ю.С. Асєєв, В.В. Вечерський, О.М. Годованюк та ін., — К.: Техніка, 2003. — 472 с.; Бокань В. Історія культури України : навч. посіб. / В. Бокань, Л. Польовий. – К. : МАУП, 2002.

Семінар 8. (2 год.)

Міста – центри політичного життя козацтва

Питання до обговорення:

1. Переяслав, Батурин, Глухів – політичні центри Гетьманщини.
2. Статус населення міст політичних центрів.

Література: Гуржій О. І. Українська козацька держава в другій половині XVII — XVIII ст.: кордони, населення, право. — К., 1996.; Гуржій О. І., Чухліб Т. В. Гетьманська Україна. — К., 1999.; Щербак В. Українське козацтво: формування соціального стану. Друга половина XV — середина XVII ст. — К., 2000.; *Бачинська О.* Козацтво в «післякозацьку добу» української історії (кінець XVIII - XIX ст.). – Одеса: «Астропринт», 2009.; *Брехуненко В.* Українське козацтво в колі східноєвропейських козацтв: проблеми типології (XVI – середина XVII ст.)// Наддніпрянська Україна: історичні процеси, події, постаті.- Дніпропетровськ, 2005. – С.89-97.; Саєнко Н.

Планування та архітектурно-просторове вирішення оборонної лінії Батуринської фортеці // Ніжинська старовина: Збірник регіональної історії та пам'яткознавства / Ред. кол.: С. Ю. Зозуля, (гол. ред.), О. Б. Коваленко, О. М. Титова, О. Г. Самойленко (заст. гол. ред.), О. Д. Бойко та ін. – Вип. 24(27). – Ніжин-Київ: Центр пам'яткознавства НАН України і УТОПК, 2017. – с. 95-104.; Белашов В. И. Глухов — забытая столица гетманской Украины. К., 1992.

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ V

Лекція 9. (4 год.)

Європейські міста як центри капіталістичного розвитку

- 1) Генезис індустріального міста. Класифікації міст епохи капіталізму.
- 2) Колоніальне місто.
- 3) Поняття урбанізації. Урбанізованість регіонів світу. Стадіальна концепція урбанізації Джиббс.
- 4) Глобальні проблеми індустріальних міст.

Література: География городов (геоурбанистика)/ Перцик Е.Н. - Высш. шк., 1991. 320 с.; Щербак А. Н. Парадоксы европейской урбанизации в раннее Новое время (1500–1800 гг.): структурный подход / Андрей Щербак: Препринт М-66/18. – СПб.: Издательство Европейского университета в Санкт-Петербурге, 2018. – 42 с.; Історія світової культури: Навч. посіб. / Керівник авт. колективу Л. Т. Левчук. – 3-тє вид., перероб. і доп. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 400 с.; *Тарле Е.В.* Европа в период империализма. 1870-1919 // Соч. Т. 5. М., 1959. С. 112.

Ключові слова: *генезис міста, колоніальне місто, індустріальне місто.*

Лекція 10. (4 год.)

Міста України у добу капіталізації

- 1) Місто і село в Україні в другій половині XIX ст.
- 2) Процес урбанізації в Україні.
- 3) Українські міста як центри соціокультурного розвитку.

Література: Місто і село в Україні в другій половині XIX століття: життя в пореформену добу. Електронний ресурс: <https://mozok.click/934-msto-selo-v-ukrayin-v-drugy-polovin-xix-stolttya-zhittya-v-poreformenu-dobu.html>; Надибська С.Б. Соціально-економічний розвиток міст Південної України в 1861–1900 рр. (за матеріалами Херсонської та Катеринославської губерній). Дисертація. – Одеса, 2005. – С.171; Нікітін Ю.О. Зміни в становищі сільського й міського населення Київської та

Чернігівської губернії після селянської і міської реформ 60-70 років XIX ст. Дисертація. – К., 2004. – С. 51-97; Лінднер Р. Підприємці і місто в Україні, 1860-1914 рр. (Індустріалізація і соціальна комунікація на Півдні Російської імперії) / За ред. О.М.Доніка. – Київ – Донецьк, 2008. – С.19; Константинова В.М. Урбанізація: південноукраїнський вимір (1861-1904 роки). – Запоріжжя, 2010. – С.251-275.

Ключові слова: *капіталізм, промисловий переворот, індустріалізація, урбанізація.*

Семінар 9. (4 год.)

Архітектура та містобудування капіталістичних міст.

Питання до обговорення:

1. Капіталістична модернізація середньовічних міст Європи.
2. Побут населення європейських міст у XIX ст.

Література: Козьяков М.И., История. Культура. Повседневность. Западная Европа: от античности до 20 века М.: Весь Мир, 2002; Зидер Р. Социальная история семьи в Западной и Центральной Европе (конец XVIII – XX вв.) / Пер. с нем. Л.А. Овчинцевой. – М.: Гуманит. изд. центр. ВЛАДОС, 1997. – 302 с.; Георгиева Т.С., Культура повседневности. В 3-х кн.М., Высшая школа, 2006; Козьяков М.И., История. Культура. Повседневность. Западная Европа: от античности до 20 века М.: Весь Мир, 2002; Европейская повседневная культура 19 века. Электронный ресурс: http://analiculturolog.ru/journal/archive/item/212-article_24.html.

Семінар 10. (2 год.)

Українські міста у XIX столітті.

Питання до обговорення:

1. Українські міста та торгівля у першій половині XIX.
2. Харків – політичний та соціально-економічний центр розвитку Східної України.
3. Одеса – промислово-торговий центр Південної України.

Література: Місто і село в Україні в другій половині XIX століття: життя в пореформену добу. Електронний ресурс: <https://mozok.click/934-msto-selo-v-ukrayin-v-drugy-polovin-xix-stolttya-zhittya-v-poreformenu-dobu.html>; Надибська С.Б. Соціально-економічний розвиток міст Південної України в 1861–1900 рр. (за матеріалами Херсонської та Катеринославської губерній). Дисертація. – Одеса, 2005. – С.171; Нікітін Ю.О. Зміни в становищі сільського й міського населення Київської та Чернігівської губерній після селянської і міської реформ 60-70 років XIX ст. Дисертація. – К., 2004. – С. 51-97; Лінднер Р. Підприємці і місто в Україні, 1860-1914 рр. (Індустріалізація і соціальна комунікація на Півдні Російської імперії) / За ред.

О.М.Доніка. – Київ – Донецьк, 2008. – С.19; Константинова В.М. Урбанізація: південноукраїнський вимір (1861-1904 роки). – Запоріжжя, 2010. – С.251-275.

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ VI

Лекція 11. (2 год.)

Тема міста у філософській і соціальній думці XIX ст.

- 1) Філософія архітектури міста XIX ст.
- 2) Образ міста в філософській думці XIX ст.
- 3) Повсякденне життя міського населення європейських міст.

Література: Чернов М.Л. Урбанізм як предмет соціально-філософського аналізу. Мультиверсум. Філософський альманах. - К.: Центр духовної культури, - 2005. - № 51.; Возняк Т. Феномен міста // Бібліотека журналу "Ї". – Львів, 2009. – С. 3–231.; Зиммель Г. Большие города и духовная жизнь // Логос, 2000. – № 3–4. – С. 23–35.; Каганов Г.З. Среда обитания и образы истории // «Человек», 1997, №1,2.; Беломесяцев А.Б. Філософські основи архітектури. /А.Б.Беломесяцев. – К.: ПСМ АМУ, 2005. – 488 с.; Щедровицкий П. Философия развития и проблема Города. [Электронный ресурс] Режим доступа: // <http://www.archipelag.ru/agenda/povestka/evolution/formula/philosophy/>; Місто. Культура. Цивілізація: матеріали VI міжнар. наук.-теорет. Інтернет-конф., Харків, квітень 2016 р. / [редкол. : В. Ф. Харченко (відпов. ред.) та ін.]; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова, 2016. – 310 с.; Бодрийяр Ж. Город и ненависть Электронный ресурс: http://textfighter.org/teology/Philos/Bodr/bodriiyar_j_gorod_i_nenavist_elektronnaya_sovremennoi_filosofii.php; Вебер М. История хозяйства; город. – М.: Канон – Пресс, 2001. – С. 336–359.;

Ключові слова: *регіональний центр, органи влади.*

Лекція 12. (2 год.)

Цивілізаційні моделі міського розвитку

- 1) Місто у життєвому просторі людини.
- 2) Філософія міста в українських реаліях.
- 3) Місто і міський простір.

Література: Возняк Т. Феномен міста / Тарас Возняк. – Львів: «Ї», 2009. – 290 с.; Українська культура: цивілізаційний вимір / Калакура С. Я., Рафальський О. О., Юрій М. Ф. – Київ : ІПЕНД ім. І. Ф. Кураса. – 2015. – С. 442-453.; Веселова С. Б. Преодоление хаоса. Жизненный мир мегаполиса начала XX века [Электронный ресурс]

//СПб.2014.:Вестник Русской Христианской Гуманитарной Академии. том 15, №1 – сайт «Киберленинка». – Режимдоступу: [http : //cyberleninka.ru/article/n/preodolenie-haosa-zhiznennyyu-mir-megapolisa-v-kontseptaharhitektorov-filosofov-i-sotsiologov-nachalaxh-veka](http://cyberleninka.ru/article/n/preodolenie-haosa-zhiznennyyu-mir-megapolisa-v-kontseptaharhitektorov-filosofov-i-sotsiologov-nachalaxh-veka).; Смирнов С. А. Антропология города, или о судьбах философии урбанизма в России [Электронный ресурс] // сайт «Anthropology – web-кафедра философской антропологии», 23.09.2015, Режим доступа :

http://anthropology.ru/ru/texts/smirseal/ancity_1.html.; Глейзер Э.. Триумф города. Как наше величайшее изобретение делает нас богаче, умнее, экологичнее, здоровее и счастливее /пер. с англ. И. Кушнарева. – М. : Изд-во Института Гайдара, 2014. – 432 с
Ключові слова: *цивілізація, культура, місто, міське середовище.*

Семинар 11. (2 год.)

Повсякденне життя населення міст Європи на початку ХХ ст.

Питання до обговорення:

1. Повсякденна культура населення європейських міст у ХІХ ст.
2. Соціально-економічний розвиток європейських міст в кінці ХІХ-початку ХХ ст.

Література: Місто. Культура. Цивілізація: матеріали VI міжнар. наук.-теорет. Інтернет-конф., Харків, квітень 2016 р. / [редкол. : В. Ф. Харченко (відпов. ред.) та ін.]; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова, 2016. – 310 с.; Георгиева Т.С., Культура повседневности. В 3-х кн.М., Высшая школа, 2006; Козьяков М.И., История. Культура. Повседневность. Западная Европа: от античности до 20 века М.: Весь Мир, 2002; Луков Вл. А. История культуры Европы XVIII–XIX веков: Учебное пособие. — М.: Гуманитарный институт телевидения и радиовещания им. М. А. Литовчина (ГИТР), 2011. — 80 с.; Вейс Г. История цивилизации: архитектура, вооружение, одежда, утварь: Иллюстрированная энциклопедия: В 3 т. / Пер. с нем. — М., 1998. — Т. 3: Новое время (XIV–XIX вв.); Луков Вл. А. Европейская культура Нового времени: Тезаурусный анализ. — М., 2006.

Семинар 12.

Цивілізаційний розвиток міста. (2 год.)

Питання до обговорення:

1. Інтелектуальний простір міста.
2. Інформаційний простір міста.
3. Ментальний простір міста.

Література: Урбанизация в формировании социокультурного пространства : [Монография] / [Э. В. Сайко, Т. И. Алексеева, М. Ф. Румянцева и др.]; [Отв. ред. Э. В. Сайко]; Рос. акад. наук. Науч. совет по истории мировой культуры. - М.: Наука, 1999. - 284; Город в процессах исторических переходов: Теоретические аспекты и социокультурные характеристики Текст. М.: Наука, 2001. - 392 с.; Бриггс Э., Клэвин П. Европа Нового и Новейшего времени: с 1789 года и до наших дней. М.: Весь Мир, 2006. 600 с.; КиберЛенинка: <https://cyberleninka.ru/article/n/gorod-i-ego-prostranstvo-popytka-istoricheskogo-izmereniya>; Город как социокультурное явление исторического процесса / под ред. д.и.н. Э.В. Сайко. М.: Наука, 1995. 349 с.; Город как феномен социокультурного развития // Город в процессах исторических переходов. Теоретические аспекты и социокультурные характеристики. М.: Наука, 2001. 392 с.

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ VII

Лекція 13. (2 год.)

Місто як соціокультурний феномен. Стратегії розвитку міст.

- 1) Ментальна та віртуальна карта міста.
- 2) Усна історія міста та її джерела.
- 3) Історія українських міст відображена в історичних джерелах.

Література: У пошуках власного голосу: Усна історія як теорія, метод та джерело. зб. наук. ст. / за ред. Г. Г. Грінченко, н. Ханенко-Фрізен. — Харків : ПП «торГсін ПлЮс», 2010. — 248 с. Боголюбов В. С. Актуальные проблемы крупных городов. – СПб : СПбГИЭА, 1997. – 134 с.; Корженко В. В. Парадигмально-ціннісні орієнтири суспільного поступу та публічне управління // Державне будівництво : електронне видання. – Харків : Вид-во ХарРІ НАДУ «Магістр», 2016. – № 1 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://kbuara.kharkov.ua/e-book/db/2016-1/doc/2/03.pdf>. Принципи Європейської хартії місцевого самоврядування : [навч. посіб.] / М. Пітцик, В. Кравченко, Е. С. Меньйо та ін. – Київ, 2000. – 136 с. Файзуллин Ф. С. Социологические проблемы города. – Саратов: Изд-во Саратов. ун-та, 1981. – 208 с. Шаров Ю. П. Стратегічне планування в муніципальному менеджменті: концептуальні аспекти. – Київ : Вид-во УАДУ, 2001. – 302 с. Шпенглер О. Закат Западного мира; Очерки морфологии мировой истории. Полное издание в одном томе: [Пер. с нем.]. – М.: «Изд-во АЛЬФАКНИГА», 2010. – 1085 с.

Ключові слова: ментальна карта міста, віртуальна карта міста, усна історія, муніципалітет.

Семінар 13. (2 год.)

Ментальний простір сучасного українського міста

Питання до обговорення:

1. Ментальний простір міста Києва.
2. Ментальний простір міста Львова.

Література: Бенч Н. Повсякденне життя мешканців Львова у роки Першої світової війни (1914 – 1917 рр.). Електронний режим: <http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/19288/1/29-Bench-94-97.pdf>; Боднар Г. *Щоденне життя міста очима переселенців із сіл (50–80-ті роки ХХ ст.)*. - Львів: Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2010. – 340 с.; Мазур О., Патер І. Львів у роки Першої світової війни // Історичні нариси. – Львів, 1996. – 315 с.; Мазур О. Міське населення Східної Галичини у воєнному лихолітті 1914-1918рр. // Україна культурна спадщина національна свідомість, державність. – Випуск 16. Львів, 2008. – 682 с., іл.; Культурне та побутове життя киян (1941–1943 рр.) // Київ очима ворога: дослідження, документи свідчення / Ін-т історії України НАН України, Меморіальний комплекс «Національний музей історії Великої Вітчизняної війни 1941–1945 років». – К., 2012. – С. 29–37.

ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ

Заняття 1. (2 год.)

Охарактеризуйте в есе умови, в яких жили і працювали мешканці єгипетських міст Мемфісу та Фів.

Рекомендована література:

1. Немировский А. А. История Древнего Востока. — М.: Дрофа, 2009. – 346 с. 9.
2. Крижанівський О.П. Історія Стародавнього Сходу. – 2-е вид., стер. - К. : Либідь, 2002. - 590 с.

Заняття 2. (2 год.)

Підготуйте презентацію на тему «Особливості міського середовища Києва»

Рекомендовані ресурси:

1. 10 проєктів, які змінили Київ у 2019 році. Режим доступу: <https://hmarochos.kiev.ua/2019/12/25/10-proyektiv-yaki-zminyly-kyyiv-u-2019-rotsi/>
2. Концепція комплексного впорядкування міського простору м. Києва. Режим доступу: https://old.kyivcity.gov.ua/done_img/f/%D0%9A%D0%BE%D0%BD%D1%86%D0

<https://kotsiuba.com/article/publichniy-prostir-mista>

3. Публічний простір міста. Режим доступу: <https://kotsiuba.com/article/publichniy-prostir-mista>

Заняття 3. (2 год.)

Розкрийте особливості повсякденного життя населення міст-колоній Давньої Греції.

Рекомендована література:

1. Образование и досуг в античных государствах Северного Причерноморья. – К.: Институт истории Украины НАНУ, 2014. – 250 с.
2. Голованов С. О. Всесвітня історія: навч. посіб. для студентів ВНЗ іст. спец. : у 5 т. / Сергій Олександрович Голованов ; Київ. ун-т ім. Бориса Грінченка. – Київ: Київ. ун-т ім. Бориса Грінченка, 2017. – Т. 1: Історія стародавнього світу. – 2017. – 471 с.;
3. Ольговський С.Я. Давньогрецькі міста-колонії Північного Причорномор'я: навчальний посібник. – К.: КНУКіМ, 2007. – 149 с.

Заняття 4. (2 год.)

Презентуйте та охарактеризуйте елементи стилю бароко в українській архітектурі

Рекомендована література:

1. История искусства: Ренессанс. – М.: АСТ, 2003. – 503 с.
2. Арган Д. К. История итальянского искусства: античность. Средние века. Раннее Возрождение. Высокое Возрождение. Барокко. Искусство XVIII в. Искусство XIX – начала XX в. пер. с ит. Г. П. Смирнов. – М.: ОАО Издательство "Радуга", 2000. – 532 с.
3. Степанов А. В. Искусство эпохи Возрождения. Италия. XIV–XV века. – СПб: Азбука-Классика, 2005. – 500 с.

Заняття 5 (2 год.)

Покажіть особливості розвитку міста Галич у період середньовіччя.

Рекомендована література:

Фігурний Ю. Київ – головний державотворчий центр України, осердя формування і становлення національного війська (від княжих часів до сьогодення) // Українознавство. – К., 2003. – №2 – 3. – С. 261 – 270.; *Котляр М.Ф.* Утворення Давньоруської держави // Утворення Давньоруської держави. - 1993. - 11. - С. 1-44.; *Котляр М.Ф.* З історії міського самоврядування на Русі // Український історичний журнал : Наук. журн. / НАН України, Ін-т історії України, Ін-т політ. і етносоц. досліджень. - К., 2016. - N1. - С. 4-20.; *Котляр М.Ф.* Галицько-Волинське князівство : справочное издание // Україна в міжнародних відносинах : Енциклопедичний словник-довідник / Відп. ред. М.М. Варварцев. - К.: Ін-т історії України НАН України, 2009. - Вип. 1: Предметно-тематична частина: А - Г. - С. 159-161.

6. СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ СТУДЕНТІВ

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Вид діяльності студента	Максимальна к-сть балів за одиницю	2 курс						3 курс						4 курс			
		3 семестр		4 семестр				5 семестр				6 семестр		Модуль 8			
		Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3		Модуль 4		Модуль 5		Модуль 6				Модуль 7	
		кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів
Відвідування лекцій	1	3	3	2	2	3	3	3	3	4	4	2	2	1	1	-	-
Відвідування семінарських занять	1	3	3	4	4	3	3	3	3	3	3	2	2	1	1	-	-
Відвідування практичних занять	1	1	1	1	1	1	1	1	1	-	-	1	1	-	-	-	-
Робота на семінарському занятті	10	3	30	4	40	3	30	3	30	3	30	2	20	1	10	-	-
Робота на практичному занятті	10	1	10	1	10	1	10	1	10	-	-	1	10	-	-	-	-
Виконання завдань для самостійної роботи	5	2	10	2	10	2	10	2	10	2	10	2	10	1	5	-	-
Виконання модульної роботи	25	1	25	1	25	1	25	1	25	1	25	1	25	-	-	-	-
Індивідуально - науковий проект	100															1	100
Разом		-	82	-	92	-	82	-	82	-	72	-	70	-	17	-	100
Максим. кіл-сть балів: 497																100	
Розрахунок коефіцієнта: 60:497=0,120																100:100= 1	

6.2. *Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання.*

Модульна контроль проводиться у письмовій формі. Студенти отримують два теоретичних питання з тем поточного модуля для відповіді.

6.3. *Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання.*

Формою семестрового контролю є іспит.

6.4. *Орієнтовний перелік питань для семестрового контролю.*

1. Роль міста на різних стадіях суспільного розвитку.
2. Місто як репрезентація історичної епохи.
3. Особливості полісної системи античних міст.
4. Античне місто як політичний та економічний центр.
5. Культурний феномен античних міст.
6. Грецька колонізація Північного Причорномор'я VIII-VI ст. до н.е.
7. Державно-політичний устрій.
8. Міста Північного Причорномор'я.
9. Місто характеризується як складний багатоплановий системний організм.
10. Поняття та структура міського ландшафту.
11. Багатофункціональне середовище міста.
12. Виникнення міста і його статус.
13. Міста Середньовічної Європи X—XV ст. – економічні та політичні центри.
14. Професійні об'єднання середньовічних майстрів.
15. Роль Києва у формуванні української державності.
16. Чернігів як політичний та релігійний центр.
17. Переяслав у геополітичному житті Київської Русі.
18. Київ як один із політичних центрів Великого князівства Литовського та Речі Посполитої
19. Львів – місто європейських традицій.
20. Чернігів у XIII-XVIII ст.
21. Місто і село в Україні в другій половині XIX ст.
22. Процес урбанізації в Україні.
23. Українські міста як центри соціокультурного розвитку.
24. Ментальна та віртуальна карта міста.
25. Усна історія міста та її джерела.
26. Історія українських міст відображена в історичних джерелах.
27. Стратегія розвитку м. Києва.
28. Генеральні плани і районні планування у системі управління міським розвитком
29. Соціальний розвиток міст.
30. Структура ментального простору міста.

31. Ментальний образ міст (Києва, Львова, Харкова, Одеси, Чернівці).
32. Колективні образи міст.
33. Культурні індустрії в сучасному місті.
34. Креативна економіка в містах.
35. Місто і міський простір.
36. Місто і ринкове господарство.
37. Ослаблення і згасання обцинних форм колективного життя в міських умовах.
38. Міщанин як людський тип.
39. Місто й урбанізм.
40. Інтелектуальна історія міста.
41. Місто і повсякденність.
42. Креативні індустрії і креативне місто.
43. Місто і інтелектуалізм.
44. Міська екологія.
45. Місто як «мозаїка світів».
46. Місто і глобалізація.

6.5. Шкала відповідності оцінок

Рейтингова оцінка	Оцінка за стобальною шкалою	Значення оцінки
A	90 – 100 балів	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з можливими незначними недоліками
B	82-89 балів	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
C	75-81 балів	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69-74 балів	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60-68 балів	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
FX	35-59 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
F	1-34 балів	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

7. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНА КАРТКА ДИСЦИПЛІНИ

Теми	Т. 1	Т. 2	Т. 3	Т. 4	Т. 5	Т. 6	Т. 7	Т. 8	Т. 9	Т. 10	Т. 11	Т. 12	Т. 13	Т. 14
Лекції (теми, бали)	Л.1 (2 б.)	Л.2 (1 б.)	Л.3 (1 б.)	Л.4 (1 б.)	Л.5 (2 б.)	Л.6 (1 б.)	Л.7 (2 б.)	Л.8 (1 б.)	Л.9 (2 б.)	Л.10 (2 б.)	Л.11 (1 б.)	Л.12 (1 б.)	Л.13 (1 б.)	
Семінарські заняття (теми, бали)	С.1 (22 б.)	С.2 (11 б.)	С.3 (22 б.)	С.4 (22 б.)	С.5 (22 б.)	С.6 (11 б.)	С.7 (22 б.)	С.8 (11 б.)	С.9 (22 б.)	С.10 (11 б.)		С.11 (11 б.)	С.12 (11 б.)	
Практичні заняття (теми, бали)		Пр.1 (11 б.)		Пр.2 (11 б.)		Пр.3 (11 б.)		Пр.4 (11 б.)				Пр.5 (11 б.)		
Самостійна робота	СР до Т 1 (5 б.)	СР до Т 1 (5 б.)	СР до Т 1 (5 б.)	СР до Т 1 (5 б.)	СР до Т 1 (5 б.)	СР до Т 1 (5 б.)	СР до Т 1 (5 б.)	СР до Т 1 (5 б.)	СР до Т 1 (5 б.)	СР до Т 1 (5 б.)	СР до Т 1 (5 б.)	СР до Т 1 (5 б.)	СР до Т 1 (5 б.)	СР до Т 1 (5 б.)
Курсова робота														ІНП до Т 1 (5 б.)
Поточний контроль (вид, бали)	МКР 1 (25 балів)		МКР 2 (25балів)		МКР 2 (25балів)		МКР 2 (25балів)		МКР 2 (25балів)		МКР 2 (25балів)			
Семестрови й контроль	іспит													захист

8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

1. Августин Блаженный. О граде Божиим. Мн.: Харвест, М.: АСТ, 2000 – 1296.
2. Алексеев А.Ю., Мурзин В.Ю., Ролле Р. Чертомлык: Скифский курган IV в. до н.э. К., 1991. 410 с.
3. Антошкіна, Л. І. Креативні індустрії: проблеми і перспективи розвитку [Електронний ресурс]. – 2010. – Режим доступу: <http://ir.kneu.kiev.ua:8080/bitstream/2010/1783/1>.
4. Ахиезер, А.С. Город фокус урбанизационного процесса Текст./ А.С. Ахиезер//Город как социокультурное явление исторического процесса. - М.: Наука, 1995. - С. 21-29;
5. Беломесяцев А.Б. Філософські основи архітектури. /А.Б.Беломесяцев. – К.: ПСМ АМУ, 2005. – 488 с.
6. Білоус Наталія. Київ наприкінці XV – у першій половині XVII століття. Міська влада і самоврядування. Київ: Видавничий дім “Києво-Могилянська академія”, 2008. 360 с.
7. Блаватский В.Д. Античный город. Режим доступа: http://www.sno.pro1.ru/lib/antichniy_gorod/2.htm; Античные города-государства в период с VI по II в. до н. э. Режим доступа: <https://history.wikireading.ru/358480>.
8. Блейкли Е. Дж. Планування місцевого економічного розвитку: Теорія та практика [вид. 2-ге; пер. з англ. А. Кам'янець]. – Львів : Літопис, 2002. – 416 с.
9. Бодрийяр Ж. Город и ненависть Электронный ресурс: http://textfighter.org/teology/Philos/Bodr/bodriiyar_j_gorod_i_nenavist_elektronnaya_sovremennoi_filosofii.php;
10. Вакуленко В. Міський маркетинг як інструмент стратегічного планування економічного розвитку міста // Управління сучасним містом. - 2002. - № 4-6. - С. 92-95.
11. Васильева З. А. Стратегическое развитие территорий: методологические подходы и инструментарий : [монография] / З. А. Васильева, Т. П. Лихачёва, И. В. Филимоненко. - Красноярск : ИПЦ КГТУ, 2005. - 272 с.
12. Вахович, І. М. Розвиток креативних індустрій: регіональний вимір / І. М. Вахович, О. М. Чуль. – Луцьк: Вежа-Друк, 2014.
13. Вебер М. История хозяйства; город. – М.: Канон – Пресс, 2001. – С. 336–359.
14. *Верменич Ярослава*. Історична урбаністика в Україні: теорія містознавства і методика літочислення. Київ: ІнститутісторіїУкраїни, 2011. 306 с.
15. Веселова С. Б. Преодоление хаоса. Жизненный мир мегаполиса начала XX века [Електронний ресурс] //СПб.2014.:Вестник Русской Христианской Гуманитарной Академии. том 15, №1 – сайт «Киберленинка». – Режим доступу: <http://cyberleninka.ru/article/n/preodolenie-haosa-zhiznennyu-mir-megapolisa-v-kontseptaharhitektorov-filosofov-i-sotsiologov-nachala-xx-veka>.

16. Виноградов А.Ю. Херсонес–Херсон. Две истории одного города // ВДИ. 2013. №. 1.
17. Возняк Т. Феномен міста // Бібліотека журналу “Г”. – Львів, 2009. – С. 3–231.
18. Волошин Юрій. Козаки і посполиті. Міська спільнота Полтави другої половини XVIII століття. Київ: К.І.С., 2016. 356 с.
19. Галушко О. Магдебурзьке право в Чернігові// Сіверянський літопис. – 1995. – № 6 – С. 98-99. Пиріг П. Чернігів у середині – другій половині XVII століття// Сіверянський літопис. – 2014. – № 4. – С.23-47.
20. Глазков К. (2015) Ментальные карты: ограничения метода и образ «чужого» в малом городе // *Laboratorium*. Т. 7. № 3. С. 106–117.
21. Глейзер Э.. Триумф города. Как наше величайшее изобретение делает нас богаче, умнее, экологичнее, здоровее и счастливее /пер. с англ. И. Кушнаревай. – М. : Изд-во Института Гайдара, 2014. – 432 с.
22. Город в Античности и Средневековье: общеевропейский контекст. Доклады международной научной конференции / Отв. ред. В.В. Дементьева. Ч. 1-2. Ярославль: ЯрГУ, 2010. Ч. 1. — 151 с. Ч. 2. — 130 с.
23. Город в средневековой цивилизации Западной Европы. Т. 4. Extra muros: город, общество, государство / Ред. А. Сванидзе. Москва: Наука, 2000. 354 с.
24. Город в средневековой цивилизации Западной Европы. Т. 1. Феномен средневекового урбанизма / Ред. А. Сванидзе. Москва: Наука, 1999. 390 с.
25. Город в средневековой цивилизации Западной Европы. Т. 2. Жизнь города и деятельность горожан / Ред. А. Сванидзе. Москва: Наука, 1999. 339 с.
26. Город в средневековой цивилизации Западной Европы. Т. 3. Человек внутри городских стен / Ред. А. Сванидзе. Москва: Наука, 2000. 386 с.
27. Гуревич А. Я. Средневековье как тип культуры. Антропология культуры. Вып. 1. - М.: ОГИ, 2002, с.39-55.
28. Денисик Г.И. Антропогенные ландшафты Правобережной Украины. - Винница: Арбат, 1998. - 292 с.
29. Дмитриева О. В. Возникновение и развитие городов в Средневековой Европе. Режим доступа: <https://history.wikireading.ru/348047>.
30. Долинська М. Львів. Простір на тлі мешканців. Львів: Видавництво Українського католицького університету, 2015. 168 с.
31. Евгений Тарле. История Италии в Средние века. – 2016. – 208 с.
32. Замятин Д.Н. (2006) Культура и пространство: Моделирование географических образов. М.: Знак. Замятин Д.Н. (2005) Локальные истории и методика моделирования гуманитарно-географического образа города // Гуманитарная география: Научный и культурно-просветительский альманах. Вып. 2 / отв. ред. и сост. Д.Н. Замятин. М.: Институт Наследия. С. 276–323.
33. Заяць О. Громадяни Львова XIV-XVIII ст.: правовий статус, склад, походження. Київ-Львів, 2012. 612 с.

34. Зиммель Г. Большие города и духовная жизнь // Логос, 2000. – № 3–4. – С. 23–35.;
35. История Киева: В 3-х тт. Киев: Наукова думка, 1982. Т. 1: Древний и средневековый Киев. 408 с.
36. Івакін Гліб. Історичний розвиток Києва XIII – середини XVI ст. (історико-топографічні риси). Київ, 1996. 272 с.
37. Історія міста Києва з найдавніших часів до 1861 року. Наук.-допом. біблі-огр. покажчик у виданнях XVII ст. – 2000 р.: Т. I. Кн. 1. / Укладач Н. Дехтярьова. Київ: Інститут історії України, 2007. 412 с.
38. Історія світової культури: Навч. посіб. / Керівник авт. колективу Л. Т. Левчук. – 3-тє вид., перероб. і доп. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 400 с.;
39. Історія української культури у п'яти томах. Т. 2: Українська культура XIII – першої половини XVII століть). Київ: Наукова думка, 2001 (текст на <http://litopys.org.ua/istkult2/ikult2.htm>).
40. Каганов Г.З. Среда обитания и образы истории // «Человек», 1997, №1,2.
41. Капраль Мирон. Національні громади Львова XVI-XVIII ст. (соціально-правові взаємини). Львів: Піраміда, 2003. 440 с.
42. Компан Олена. Міста України в другій половині XVII ст. Київ: Видавництво Академії наук Української РСР, 1963. 390 с.
43. Константинова В.М. Урбанізація: південноукраїнський вимір (1861-1904 роки). – Запоріжжя, 2010. – С.251-275.
44. Контарини Гаспаро. О магистратах и устройстве Венецианской республики / Пер. с лат. М. Юсима. Санкт-Петербург, 2013. 222 с.
45. Котляр М.Ф. Утворення Давньоруської держави // Утворення Давньоруської держави. - 1993. - 11. - С. 1-44.;
46. Котляр М.Ф. Галицько-Волинське князівство : справочное издание // Україна в міжнародних відносинах : Енциклопедичний словник-довідник / Відп. ред. М.М. Варварцев. - К.: Ін-т історії України НАН України, 2009. - Вип. 1: Предметно-тематична частина: А - Г. - С. 159-161.
47. Котляр М.Ф. З історії міського самоврядування на Русі // Український історичний журнал : Наук. журн. / НАН України, Ін-т історії України, Ін-т політ. і етносоц. досліджень. - К., 2016. - N1. - С. 4-20.
48. Крип'якевич Іван. Русинивластители у Львові в першій пол. XVI в. // Науковий збірник присвячений професорові Михайлові Грушевському учениками і прихильниками. Львів, 1906. с. 219-236.
49. Круглов И.С., Миллер Г.П. Некоторые аспекты геосистемного изучения урбанизированных территорий // Изв. Русского геогр. общ-ва. - Спб.: Наука, 1993. - Т. 125. - Вып.4. - С. 29-35. 3.
50. Лейпцизька Хартія «Міста Європи на шляху сталого розвитку» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.auc.org.ua/novyna/leypcyzka-hartiya-mista>

- uevropy-na-shlyahustalogo-rozvytku-neoficiynuu-pereklad-amu.; Лэндри, Ч. Креативный город [пер. с англ. – 2005]. Электронный ресурс. <http://www.twirpx.com/file/1493250/>.
51. Леп'явко С. Чернігів у середині XIII – середині XVII ст.// Сіверянський літопис. – 2007. – № 1. – С. 40-54.
 52. Лінднер Р. Підприємці і місто в Україні, 1860-1914 рр. (Індустріалізація і соціальна комунікація на Півдні Російської імперії) / За ред. О.М.Доніка. – Київ – Донецьк, 2008. – С.19.
 53. Мацевич, И. Я. Креативное общество: в поисках релевантной социальной теории // Социология: теория, методы, маркетинг. – 2010. – № 2. – С. 98–111.
 54. Мельник А. Ф. Управління розвитком муніципальних утворень : теорія, методологія, практика : [монографія] / А. Ф. Мельник, Г. Л. Монастирський. - Тернопіль : Економічна думка, 2007. - 476 с.;
 55. Мильков Ф.Н. Человек и ландшафты. - М.: Мысль, 1973. - 222 с.
 56. Митин И.И. (2011) На пути к воображаемой географии: два поворота, три пространства // Топос. Философско- культурологический журнал. № 1. С. 62–73.
 57. Мишель Пастуро. Символическая история европейского Средневековья / Пер. с фр. Е. Решетниковой. СПб.: Александрия, 2012. – 448.
 58. Місто і село в Україні в другій половині XIX століття: життя в пореформену добу. Електронний ресурс: <https://mozok.click/934-msto-selo-v-ukrayin-v-drugy-polovin-xix-stolttya-zhittya-v-poreformenu-dobu.html>;
 59. Місто Полтава в Румянцевському описі Малоросії 1756 – 1769 рр. / Упор. Ю. Волошин. Київ: Наш час, 2012. 576 с.
 60. Місто. Культура. Цивілізація: матеріали VI міжнар. наук.-теорет. Інтернет-конф., Харків, квітень 2016 р. / [редкол. : В. Ф. Харченко (відпов. ред.) та ін.]; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова, 2016. – 310 с.
 61. Набилкина Л.Н. Город как цивилизационная модель // 5 Международная научно-практическая конференция «Шуйская сессия студентов, практикантов, молодых ученых. Москва – Шуя, 2012.
 62. Набилкина Л.Н. Современные подходы к изучению города как культурологического феномена // Science, Technology and Higher Education. Westwood, Canada, 2013. – С. 682-686; с.
 63. Надибська С.Б. Соціально-економічний розвиток міст Південної України в 1861–1900 рр. (за матеріалами Херсонської та Катеринославської губерній). Дисертація. – Одеса, 2005. – С.171
 64. Нецадин А. Феномен города: социально-экономический анализ / А. Нецадин, Н. Горин. – М.: Изограф, 2001. – 239 с.
 65. Нікітін Ю.О. Зміни в становищі сільського й міського населення Київської та Чернігівської губерній після селянської і міської реформ 60-70 років XIX ст. Дисертація. – К., 2004. – С. 51-97;

66. Образование и досуг в античных государствах Северного Причерноморья. – К.: Институт истории Украины НАНУ, 2014. – 250 с.
67. Ольговський С.Я. Давньогрецькі міста-колонії Північного Причорномор'я: навчальний посібник. – К.: КНУКіМ, 2007. – 149 с.
68. Рутенбург Виктор. Итальянский город от раннего Средневековья до Возрождения. Ленинград: Наука, 176 с.
69. Сас Петро. Феодалные города Украины в конце XV – 60-х годах XVI в. Киев: Наукова думка, 1989. 232 с.
70. Серапинас Б.Б. (2007) Мысленные геообразы и ментальные геоизображения // Вестник Моск. ун-та. Сер. 5. География. № 1. С. 8–12.
71. Сердюк Ігор. Полкових городів обивателі: історико-демографічна характеристика міського населення Гетьманщини другої половини XVIII ст. Полтава: АСМІ, 2011. 304 с.
72. Смирнов С. А. Антропология города, или о судьбах философии урбанизма в России [Электронный ресурс] // сайт «Anthropology – web-кафедра философской антропологии», 23.09.2015, Режим доступа : http://anthropology.ru/ru/texts/smirseal/ancity_1.html.
73. Соколов М. Из зарубежной практики разработки стратегических планов развития крупных городов // Российский экономический журнал. - 2010. - № 2. - С. 107-110.
74. Социальная природа Средневекового бюргерства XIII-XVIII вв. Москва: Наука, 1979. 240 с.
75. Стратегическое управление: регион, город, предприятие : [монография] / [под ред. Д. С. Львова, А. Г. Гранберга, А. П. Екоршина]. - М. : Экономика, 2004. - 605 с.
76. Стратегія розвитку міста Києва до 2025 року у новій редакції <https://dei.kyivcity.gov.ua/content/strategiya-rozvytku-mista-kyieva-do-2025-roku-nova-redakciya.html>;
77. Тарле Е.В. Европа в период империализма. 1870-1919 // Соч. Т. 5. М., 1959. С. 112.
78. Українська культура: цивілізаційний вимір / Калакура С. Я., Рафальський О. О., Юрій М. Ф. – Київ : ІПЕНД ім. І. Ф. Кураса. – 2015. – С. 442-453.
79. Умберто Эко. Історія Європейської цивілізації. Середньовіччя. Собори. Лицарі. Міста. 2018. 672 с.
80. Фігурний Ю. Київ – головний державотворчий центр України, осердя формування і становлення національного війська (від княжих часів до сьогодення) // Українознавство. – К., 2003. – №2 – 3. – С. 261 – 270.
81. Флорида, Р. Креативный класс: люди, которые меняют будущее [Электронный ресурс] / пер. с англ. – 2005. – Режим доступа: <http://www.twirpx.com/file/745279.>;

82. Цивілізація середньовікового Запада: Пер. с фр./ Общ. ред. Ю.Л. Бессмертного; Послесл. А. Я. Гуревича.- М.: Издательская группа Прогресс, Прогресс-Академия, 1992.- С. 124-184.
83. Чернов М.Л. Урбанізм як предмет соціально-філософського аналізу. Мультиверсум. Філософський альманах. - К.: Центр духовної культури, - 2005. - № 51.;
84. Шевченко Ігор. *Україна між Сходом і Заходом. Нариси з історії культури до початку XVIII століття*. Львів, 2001. ХІХ+250 с.
85. Щедровицкий П. Философия развития и проблема Города. Режим доступа: <http://www.archipelag.ru/agenda/povestka/evolution/formula/philosophy/>;
86. Щербак А. Н. Парадоксы европейской урбанизации в раннее Новое время (1500–1800 гг.): структурный подход / Андрей Щербак: Препринт М-66/18. – СПб.: Издательство Европейского университета в Санкт-Петербурге, 2018. – 42 с.